

Ustaški zločini i teror u Koprivnici i okolici 1944. i 1945. godine

Mnogobrojni objavljeni i neobjavljeni dokumenti govore nam o ustaškoj strahovladi i teroru, provedenom diljem tzv. »NDH« (proglase na 10. travnja 1941. godine)¹.

Mnoštvo grobnica u Lici, Bosni, Dalmaciji, Kordunu, Hercegovini, Slavoniji, Kalniku, Bilogori, Zagrebu, Koprivnici i drugim krajevima naše zemlje, nastale su već u 1941. godini. U njima je našlo smrt na stotine tisuća djece, žena, staraca, Srba, Hrvata, Muslimana, Jevreja i Roma, naročito komunisti, ali i drugih koji su na bilo koji način iskazivali svoje nezadovoljstvo tim krvavim »novim poretkom«.

Pod okriljem okupatorskih nacističkih i fašističkih oružanih snaga i zajedno s njima, provodili su genocid i bratoubilački rat: Paveličeve ustaše, četnici, bijela garda, Kozaci (Čerkezi) i drugi.

Ustaška strahovlada i teror nad stanovništvom Podravine, Bilogore i Kalnika, otpočela je već u drugoj polovini travnja 1941. godine, kada je u Koprivnici osnovan sabirni (koncentracijski) logor na Danici². Masovna hapšenja i iseljavanja Srba, Jevreja i Roma, nisu mimoišla ni Podravinu, odnosno Koprivnicu. Jačanjem otpora i razvojem NOB-a, u 1942. i 1943. godini, kada na našem terenu operira Kalnički partizanski odred i brigada »Braće Radića«, ustaški teror se pojačava, naročito nad stanovništvom kalničkih sela, a dostiže kulminaciju poslije 9. veljače 1944. godine, kada je nakon tromjesečne slobode, Koprivnica i Podravina ponovno pala u ruke ustaša. Dolaskom zloglasne »crne legije«, na čelu sa ratnim zločincem Rafaelom Bobanom³, u Podravini ustaški teror kulminira, naročito u gradu Koprivnici, u vidu masovnih strijeljanja i vješanja u gradu Koprivnici i obližnjim prostorima: oko gradske ciglane, na Danici, iza pravoslavnog groblja, na Gospinju i Toplakovoj oranici.

Unatoč postojanju ustaške civilne vlasti u Koprivnici od veljače 1944. godine na čelu s načelnikom dr. Stankom Šcerbakom, donaćelnikom Otonom Seiwerthom, upravnikom policije Vilkom Böhmom, kasnije Antom Petrovićem, logornikom Ignacom Dolencem i tabornikom Josipom Vlašićem, svu vlast drži u svojim rukama dopukovnik Rafael Boban (kasnije general), zapovjednik svih oružanih snaga na području grada Koprivnice i obližnjih sela. U tom razdoblju osjeća se i njegov presudni utjecaj i na sve poslove civilne vlasti. Bilo je dana kada je više od 20 ljudi (građana Koprivnice i okolnih sela) bilo obješeno po električnim stupovima i drveću

gradskog parka. Tokom rata poginulo je u borbenim jedinicama ili palo kao žrtve fašističkog terora više od 900 stanovnika ovog kraja. Zatvori su prepuni uhapšenika. Po ulicama grada nalijepljeni su plakati u kojima se prijeti stanovništvu da će biti strijeljano 10—100 osoba, u koliko se bilo što dogodi pripadnicima »Crne legije« ili čestitim građanima »NDH«. Teror nad građanstvom Koprivnice i okolnih sela, naročito je pojačan pred 13. lipnja 1944. godine, kada je u Koprivnici boravio, na svoj imendan, Ante Pavelić. U svom kratkom govoru uvjeravao je građanstvo u »vječnost NDH«, a »Crna legija«, odnosno njezini pripadnici izmišljali su goleme brojke poginulih partizana i javno se fotografirali uz obješene žrtve u središtu grada Koprivnice.

Usporedo s terorom, provedena je i do tada neviđena ustaška propaganda, širena putem posebnih letaka i štampe. U njoj se govori o »šumskim razbojnicima«, »hrvatskom ološu« koji se odmetnuo u šume i želi uništiti »Hrvatsku državu« i hrvatski narod.

Vrlo indikativan propagandni članak objavio je u »Novoj Hrvatskoj« broj 73, od nedjelje 26. ožujka 1944. godine ustaški ratni izvjesitelj Ivo Cerovac pod nazivom »Partizansko »Vladanje« u Koprivnici. Članak se odnosi na razdoblje 7. studenoga 1943. — 9. veljače 1944. godine kada je Koprivnica bila oslobođena.

Objavljujem dio originalnog teksta tog propagandnog članka, s ciljem da kroz njega pokazem očitu namjeru pisca na isticanju velikog hrvatstva, raspirivanju mržnje između Srba i Hrvata, te plediranju za nastavak bratoubilačkog rata, što je i bio krajnji cilj svakog ustaškog napisa. Ipak, pažljivim čitanjem teksta, unatoč očitoy propagandi, možemo uočiti i dragocjene podatke o radu Omladinske i SKOJ-evske organizacije na koprivničkoj gimnaziji, njenom samoorganiziranju i radu profesorica Maje Veseli i Bosiljke Ljepave.

»Ubijeni najugledniji građani⁴

»Tako su u Koprivnici već u prvim danima bili uhićeni i odvedeni u Veliki Poganac 40 građana koji su predstavljali onaj tip ljudi, koji još i danas postoji u našim pokrajinskim gradovima, to jest starih dobrih gradskih obitelji, koji svoju lozu vuku već stotinu godina. Evo donosimo popis ubijenih građana u Koprivnici, pa neka se vidi tko je ubijen i zašto je ubijen:

1. Udžbinac Mijo, profesor i ustaški logornik logora Koprivnica

2. Podhraški Ivan, stožerni zapovjednik Ustaške mladeži
3. Sabadi Alojz, zapovjednik ustaške pripremljene bojne
4. Gaži Pavao, gostioničar iz Koprivnice
5. Gajski Viktor, trgovac iz Koprivnice
6. Lončar Franjo stolar iz Koprivnice
7. Galinec Stjepan, željezničar iz Koprivnice
8. Sajdl Franjo, trgovac iz Koprivnice
9. Lindner Kristijan, trgovac iz Koprivnice
10. Vutne Stjepan, seljak iz Koprivnice
11. Oštrić Gjuro, seljak iz Koprivnice
12. Sekula Tomo, redarstveni izvidnik iz Koprivnice
13. Novosel Alojz, redarstveni nadstražar iz Koprivnice
14. Budalec Martin, redarstveni izvidnik iz Koprivnice
15. Devčić M., redarstveni izvidnik iz Koprivnice
16. Mirtl Martin, zapovjednik redarstvene straže u Koprivnici
17. Mađarić S., načelnik iz sela Hlebine, kotar Koprivnica
18. Strelec Stjepan, ustaša vojničar iz Koprivnice
19. Zlatar D., vojnik iz Koprivnice
20. Pravanić, ustaša vojničar iz Koprivnice
21. Horžić Ivan, nadsatnik koturaške bojne u Koprivnici
22. Smrček Franjo, seljak iz Lepavine, kotar Koprivnica
23. Naglič Antun, ustaški tabornik iz Sokolovca, kotar Koprivnica
24. Lesar Oto, upravljač samovoza iz Koprivnice
25. Bartolin Ludva, iz Drnja, kotar Koprivnica
26. Nemeć Vinko, sin ustaškog satnika
27. Martina Mladen, bivši izvidnik ustaške nadzorne službe
28. Stjepan Petričević, seljak
29. Kenda S., gostioničar
30. Ljubaj F. i supruga
31. Ljubaj E.
33. Galinec Viktor, bivši povjerenik Hrvatske Radničke komore
34. Kusaković Stjepan
35. Goruban Pavao
36. Potuvić Franjo
37. Rupčić Marijan
38. Core Blaž
39. Doleneć Vid
40. Košupa A.

Nadalje je ubijeno još nekoliko ljudi koji su se tamo našli u vrijeme partizanske »vlade« ali su uz sebe imali propisne iskaznice, kao pripadnici hrvatskih oružanih snaga. To su građani i seljaci ubijeni po partizanima. Oni su skrivili jedino to, što su uvijek bili Hrvati. Nisu nikada skrenuli s pravoga puta. Osobito je stradao zbor redarstvenika, koji su vršili službu savjesno kako i nalaže zakon i u vršenju dužnosti položili svoje živote. U građanstvu nastalo je veliko neraspoloženje na ovakav postupak partizana, ali su oni nastojali to mudro zašutjeti,

govoreći da ih zovu samo na »preslušavanje«. Međutim, nakon par slučajeva znalo se kako završavaju ta »preslušavanja«...

»Moralno kvarenje hrvatske mladeži«

Partizani su naime za vrijeme svog »vladanja« posebnu i veliku pažnju pridali baš toj srednjoškolskoj mladeži, koju je već godinama prije obnove naše države neprijatelj htio privesti u komunističko krilo. Partizani su pokušali pobrati plodove rada tih nehrvatskih profesora kroz godine. Međutim, na cijeloj koprivničkoj gimnaziji nije se moglo naći više od osam đaka, koji su prišli komunizmu. I ti đaci većinom ne potječu od hrvatskih roditelja. Partizani se svejedno nisu dali smesti tom činjenicom, već su načinili veliku presiju na đake. Morali su svakog dana dolaziti na njihove razne »meetinge«. Mora se priznati da su partizani nastojali »pogodovati« mladeži. Tako su joj dali da si bira sama neke odbore, da inače kontrolira rad profesora i t. d. Svake nedjelje, a i više puta tjedno održavali su se njihovi tzv. meetingi, poslije kojeg bi se onda razvila zabava. Nakon te zabave odvodili bi sve zajedno mladiće i djevojke, tek nedozrele gimnazijalce i gimnazijalke u obližnju šumu, gdje im je komunistička profesorica Maja Veseli održavala predavanje o slobodnoj ljubavi. U arhivu, koji je pronađen nakon bjege partizana iz Koprivnice, pronađena su i predavanja koja su održali u prisutnosti i same profesorice Maje Veseli, sami srednjoškolci. U tim predavanjima ne samo da su spomenuti izrazi, koji se ne mogu upotrebljavati, nego su i davane upute mladićima i djevojkama. Sa žalošću su roditelji morali konstatirati kako im se odgaja mladež. U radu komunističke mladeži isticala se i prof. Bosiljka Ljepava, koja je svršila slavistiku u Sovjetskoj Rusiji. Te dvije profesorice su se posvetile radu među mladeži. U mladeži se našlo i za vrijeme partizana toliko sviesti, da su znali odbiti od sebe i najpoganije pozive partizana.«...

Istovremeno s objavljivanjem, ovakvih i sličnih propagandnih članaka, ustaške vlasti zašiplju Koprivnicu i ovakvim lecima:

MGK. Inv. br. 191

»Jedini put k spasenju«

»Samo mirna predaja oružja može vas spasiti. Samo tada možete računati na milost i povlašten postupak.

Niti jedan od partizana ne će izbjeći svojoj sudbini. Svi do posljednjeg čovjeka bit će uništeni. — Zar i ti hoćeš da umreš sramotnom smrću razbojnika i izdajice svog vlastitog naroda?

JOS NIJE KASNO!

ALI OTKUCAVA POSLJEDNJI ČAS!

Poznato vam je, da su mnogi od vas bili prisiljeni stupiti u redove partizana, to jest u redove našeg narodnog neprijatelja. Tima i takovima želimo pomoći i vratiti ih njihovim domovima.

**BACITE ORUŽJE!
PREBJEGNITE ODMAH!
NA TAJ NAČIN SPASIT ĆETE SVOJ ŽIVOT.
TKO S ORUŽJEM U RUCI NASTUPA PROTIV
PROBITAKA VLASTITOG NARODA I PROTIV
NJIH SE BORI, BIT ĆE UNIŠTEN.**

**BIRAJTE!
POŠTENI ŽIVOT ILI IZDAJNIČKU SMRT!
PSK/32**

MGK. Inv. br. 188
**ODMAZDA ZBOG ZVJERSKIH UMRSTAVA
ZAROBLJENIH HRVATSKIH VOJNIKA**

Hrvatske vojničke i građanske oblasti nepobitno su ustanovile da odmetnici u zadnje vrijeme nad svim zarobljenim pripadnicima hrvatskih oružanih snaga domobranima i ustašama vrše umorstva. Ustanovljeno je nadalje, da se ovi zarobljenici podvrgavaju najgorim mučenjima prije nego ih se liši života.

Stoga se ovim putem svim odmetnicima stavlja do znanja slijedeće:

**ODREDBA VRHOVNIČTVA
NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE**

Hrvatske oblasti imaju izvršiti odmazdu za svako umorstvo domobrana i ustaša, koji padnu u odmetničko zarobljeništvo, i to:

za svakog umorenog domobrana i ustašu objesit će se 10 odmetnika ili članova obitelji odmetnika;

za svakog umorenog domobranskog ili ustaškog dočasnika objesit će se 20 odmetnika ili članova obitelji odmetnika;

za svakog umorenog domobranskog ili ustaškog časnika objesit će se 50 odmetnika ili članova obitelji odmetnika.

MGK. Inv. br. 228

O G L A S

Poziva se pučanstvo grada i kotara Koprivnice, da odmah prijavi Izpostavi župske redarstvene oblasti, odnosno Kotarskoj oblasti u Koprivnici sve napuštene stanove, zatim sve tuđe stvari, vlasništvo odbjeglih ili partizana, sa točnim popisom, koje se nalaze pohranjene kod bilo koga. Ujedno se pozivaju oni, koji su bilo kako oštećeni od odmetnika, da prijave štetu gornjim oblastima.

Nadalje se imaju prijaviti sve osobe, koje se nalaze u partizanima bilo dobrovoljno, bilo da su prisilno odvedeni, te sve osobe ubijene po partizanima.

Ove osobe dužni su prijaviti u prvom redu rođaci, zatim ostali građani i seljaci, kojima je to poznato.

**ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!
U Koprivnici, dne 16. veljače 1944.**

Za kotarskog predstojnika i
upravitelja redarstvene oblasti
Ustaški poručnik:
VINKO BÖHM, v. r.

Ovaj relativno blag ustaški oglas objavljen već 16. veljače 1944. godine, dakle nekoliko dana od ponovne okupacije grada Koprivnice, kao da najavljuje buduće krvave dane koji su zadesili Koprivnicu i Podravinu tijekom 1944. i 1945. godine.

Brutalnost predstavnika »Crne legije« i ostalih ustaških kvilinga dolazi do izražaja već od sredine veljače 1944. godine.

Naredni dokumenti potvrđuju gornje navode.

MGK. Inv. br. 225

O G L A S

Dana 20. veljače o. g. umoren je po odmetnicima tabornik iz Koprivničkih Bregi Ivan Svržnjak.

Za odmazdu streljano je dana 21. veljače o. g. 10 partizana, uhvaćenih prilikom borbi u okolini Koprivnice.

Kako je umorstvo navedenog ustaškog dužnostnika vidljivi dokaz da se pojedini razorni elementi neće da posluže blagom Poglavnikovom zakonskom odredbom o vraćanju odmetnika, već i nadalje vrše svoja nasilja, **TO ĆU U PONOVLENOM SLUČAJU ZLODJELA NAD BILO KOJIM IZPRAVNIM I ČESTITIM HRVATOM A OD STRANE ODMETNIKA, ODREDITI DA SE STRELJA 50 PARTIZANA, ZAROBLJENIH PRILIKOM BORBI, ILI REDARSTVENO POZATIH KOMUNISTA.**

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

U Koprivnici, dne, 21. veljače 1944.

Pročelnik ratnog suda i
Zapovjednik V. Ust. Staj. Zdruga
RAFAEL BOBAN
dopukovnik

MGK. Inv. br. 231

O G L A S

Dana 29. veljače o. g. u 21 sat 15 časaka ustaški nadporučnik V. zdruga Skeva Josip idući od rampe ulicom Dubovec prema gradu na svršetku iste ulice i to kod nedovršene kuće Vrtiprah napadnut je po nepoznatom zločincu = partizanu te vatrenim oružjem ranjen u lijevu ruku ispod ramena.

Oglasom da 21. veljače o. g. zapriječeno je, da ako se dogodi ponovni slučaj nasilja ili zločina (atentata) na bilo kojeg ustašu ili ispravnog građanina N.D.H., na području vojnih pothvata ovog zdruga će se radi toga streljati 50 partizana, koji su uhvaćeni u borbi prilikom pothvata ili dokazano redarstveno sumnjivih komunista.

Radi ovoga pokušaja ubistva ustaškog nadporučnika Skeve Josipa a obzirom da je isti samo ranjen, strijeljat će se danas u 15 sati 10 partizana uhvaćenih za vrijeme pothvata u borbi sa oružjem, a koji nemaju ni jednog uslova, da bi potpali pod Poglavnikovu Amnestiju od 26. siječnja 1944. god. i to oni, koji su djelatno sudjelovali u borbi sa oružjem i pljački protiv hrvatskog naroda te nanosili tolike štete na ru-

glavu. Ali uzalud napori svih narodnih izdajnika. Nitko ne može odvratiti narod od puta, koji mu je pokazao Tito, od puta oslobodilačke borbe. Hrvatski narod u Zagorju zna, da se brzim koracima približuje čas kada

svatko u ovom narodu vjeruje, da taj čas više nije daleko i njega ne će zastrašiti ni najveći teror, što ga vrše izdajnici našega naroda, sluge švapskog okupatora. Duh Matije Gupca je nesalomiv. I. G.

USTAŠKI TEROR U KOPRIVNICI

Poslije ponovne okupacije Koprivnice ustaške bande počinile su brojna zvjersva nad onim građanima, koji su u svojoj lakovjernosti povjerovali da im se ne će ništa dogoditi. Bilo je i takovih, koji su se povukli na oslobodeno područje, ali ih je domamila na ljepak poglavnikova »amnestija«. Mnogi od njih izgubili su glave.

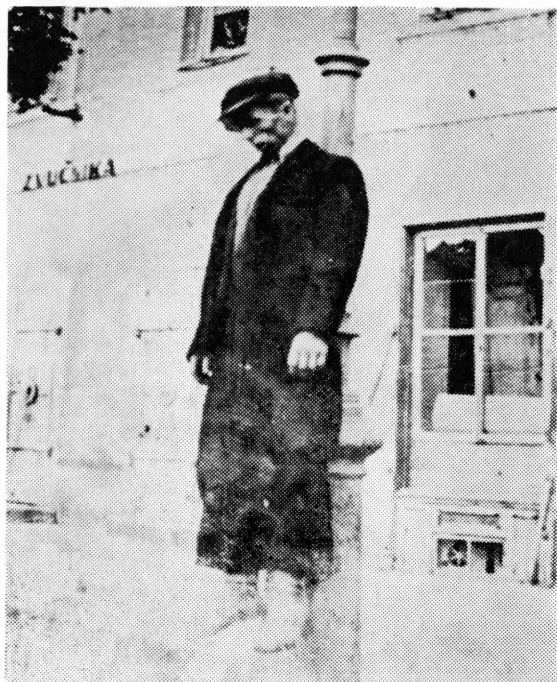
Kad je prošlog mjeseca kod Ludbrega ranjen zloglasni zapovjednik »Crne legije« Rafael Boban, ustaše su izvršile brojna ubistva nad građanima Koprivnice. U jedan mah strijeljano je 162 građana, među njima bivši kotarski predstojnik Dragan Turk sa ženom, dr. Tomislav Baldek sa ženom, ljekarnik Kuzma Mikuličić, kćerka uglednog prika HSS Tome Gažića, Katica Gažić.

Narod Podravine osvetit će i ovaj zločin!
Slava palim žrtvama, smrt njihovim ubojicama!

KROZ TRI GODINE JUNAČKI BORCI NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE JUGOSLAVIJE UNIŠTILI SU PREKO 300 000 NEPRIJATELJSKIH VOJNIKA

Faksimil novinskog članka o nedjelima ustaša u Koprivnici 1944. godine

Franjo Krivec, kovač iz Mučne Reke, kojeg su ustaše objesili u Koprivnici 16. listopada 1944. godine

šenju pruga, škola i drugih javnih zgrada vlasništva hrvatskog naroda, a što sve snosi na svojim leđima hrvatski narod, a najviše seljaci.

Ponovno se upozoravaju i pozivaju odmetnici i njihovi saradnjači bilo u gradu ili selima, da se povrate mirnome životu, te prestanu sa zločdelima i zločinima i prijave vlastima sve svoje dosadašnje čine, te da se tako koriste blagom i očinskom Poglavnikovom Amnestijom od 26. siječnja 1944. godine.

U ponovljenom slučaju nasilja ili zločina bilo na živote pojedinaca ili njihove imetke, streljat će se, ili prema posebnom slučaju i vješati, javno od 10 do 100 odmetnika uhvaćenih u borbi ili od onih redarstveno dokazano sumnjivih komunističkih ili njihovih suradnjača bilo iz grada ili okoline, a za svaki pojedini slučaj nasilja ili zločina.

Kazna smrti streljanjem izvršena je danas u 15 sati.

Ukp. 28-1944.

U Koprivnici 16. ožujka 1944.

Zapovjednik V zdruga i sudbeni glavlar
Ustaški dopukovnik P.T.B.
R. BOBAN

Teror i zločinačko ubijanje stanovništva, naročito u selima Bilo-gore i Kalnika, ustaše provode kod povremenih vojnih upada na oslobođenu teritoriju. Iza takvih ekspedicija »čišćenja«, ostajala su spaljena sela i stotine ubijenih nevinih stanovnika, uglavnom djece, staraca i žena, koji se nisu stigli na vrijeme povući ili sakriti pred neprijateljem. Svi su oni u ustaškim statistikama iskazivani kao ubijeni partizani, što je ustaška propaganda stalno koristila za zastrašivanje stanovništva i uporno dokazivala nepobjedivost i snagu »novog poretka« i tzv. »NDH«.

O takovim zločinačkim upadima u sela Veliki Poganac, Veliki Botinovac i Koprivničku Rijeku govore nam slijedeći dokumenti:

Vojno-Istorijski institut
JNA, br. reg. 13/4 F2
1902—3

II IZVJEŠTAJ
UMORENIH I ODVEDENIH LJUDI U SELU
VEL. BOTINOVAC
Dne 8. veljače 1944.

Paveliću je uspjelo još jedanput da skupi nekoliko hiljada razbojnika i pljačkaša, koje je nahuckao na mirna kalnička sela. Ta krvava rulja, poput bujice prešla je preko tih naših sela, uništavajući sve iza sebe. Paleći kuće i pljačkajući sve do čega su došli, osiromašili su mnogog mirnog seljaka. Ali nije im bilo to dosta. Mučili su, klali i ubijali ljude i nisu se obazirali na to, da li je to starac ili mladić, starica ili djevojka, a nisu štedili niti onu nevinu dječicu, samo da bi udovoljili svojoj životinjskoj strasti.

Selo Vel. Botinovec najviše je stradalo u ljudskim žrtvama.

Umoreni ljudi:

ubijeni iz puške:

- 1) KRIZANEC FERDO, star 56 god.
- 2) PUNČIKAR ROZA, stara 52 god.
- 3) PUNČIKAR MARKO, star 34 god.
- 4) PUNČIKAR LJUBA, stara 29 god.
- 5) STANKOVIĆ MARTA, stara 53 god.
- 6) SANADER MILEVA, stara 30 god.
- 7) GVOZDANOVIĆ AVRAM, star 35 god.
- 8) ĐURASEVIĆ JEKA, stara 72 god.
- 9) ĐURASEVIĆ MILOVAN, star 52 god.

poklani i mučeni:

- 1) CEKELIS MILKA, stara 50 god.
- 2) PUNČIKAR MATO, star 70 god.
- 3) PUNČIKAR KATICA, stara 8 god.
- 4) SANADER LJUBA, stara 45 god.
- 5) SANADER STANA, stara 74 god.
- 6) SANADER JANDRO, star 58 god.
- 7) SANADER ANKA, stara 56 god.
- 8) SANADER GAJO, star 55 god.
- 9) SANADER TINA, stara 28 god.
- 10) SANADER MARIJA, stara 6 god.

izgorjeli:

- 1) GVOZDANOVIĆ LJUBA, stara 76 god.

Sve lješine su sakupljene i u redu pokopane.

Ukupno ubijenih i poklanih 20 ljudi.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Podatke prikupio:

Sever Branko

Tehnički K. K. P.

Vojno-Istorijski institut

JNA, br. reg. 13/5 F2

1902—3

I Z V J E Š T A J

UBIJENIH I OTJERANIH LJUDI IZ SELA VEL. POGANAC

Dne 9. veljače 1944.

Prilikom razbojničkog pohoda na naša mirna sela, ustaška banda nije poštedita ni selo Vel. Poganac. Sto više banditi su baš u Vel. Pogancu dali najviše oduška svojem bijesu. Selo Vel. Poganac stradalo je najviše. Strahovito su ga opljačkali. Otimali su sve do čega su došli. Uzimali su konje, rogatu stoku, rublje, meso, mast i sakojake druge stvari koje su im se sviđale. I najvećoj sirotinji uzimali su stvari najpotrebnije za život.

Tukli su i zlostavljali starce i starice koje su našli kod kuće. Klali su i ubijali nemilice, pa su i ovdje pale nevine žrtve. Ubijeno je i izmrcvareno 16 ljudi. Njihovi lješevi su pokupljeni i u redu sahranjeni. Navađam ovdje umorene ljude.

Ubijeni ljudi:

- 1) MILIVOJ GOJKOVIĆ
- 2) GOJKOVIĆ JULA
- 3) NIKOLA PAVKOVIĆ
- 4) MIJO GOJKOVIĆ

Marcel Sestrić iz Koprivnice, član agitpropa OK KPH Bjelovar, ubijen u Koprivnici 1944. godine

- 5) LJUBOMIR BESEDIĆ
- 7) UROŠ DULIKRAVIĆ
- 6) JOVO RANILOVIĆ
- 8) NIKOLA MANOJLOVIĆ
- 9) FRANJO KESELIĆ
- 10) LJUBICA DULIKRAVIĆ
- 11) MILA PAVKOVIĆ
- 12) MILKA PAVKOVIĆ
- 13) JULA PAVKOVIĆ

Izgorio je GAJO DULIKRAVIĆ

Otjerani:

MILKO DULIKRAVIĆ

MIJO PAVKOVIĆ

Nestao

TOMO GOJKOVIĆ

MILKO FAJTOVIĆ

Ukupno postradalo je 18 ljudi.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Podatke prikupio:

Bosančić Vlado

Tehnički K. K. P.

Vojno-Istorijski institut

JNA, br. reg. 13/6 F2

1902—3

Branko Sever iz Koprivnice otišao je u partizane kao učenik koprivničke gimnazije — uhvaćen i ranjen od strane ustaša u Virju 18. ožujka 1944. i preminuo izmrcvaren u koprivničkoj bolnici idućeg dana

Katica Gaži iz Koprivnice, član SKOJ-a, ubijena na ciglani 1944. godine

I Z V J E Š T A J

UMORENIH I ODVEDENIH LJUDI U SELU KOPRIVNIČKA RIJEKA Dne 9. veljače 1944.

Prilikom upada ustaških bandita u selo Koprivnička Rijeka (Rečicu), počinjena je velika šteta na stambenim, kao i na gospodarskim zgradama. Odvedeno je mnogo konja i rogatog blaga, masti, mesa, rublja i mnogo drugih raznovrsnih stvari. Opljačkali su i najmanje sitnice, i ostavili dojam jedne razularene i nedisciplinovane rulje. Nemilice su klali i ubijali starce, žene i nevinu djecu. O svojem divljaštvu išli su tako daleko, da su mučili čak i životinje. Zabilježio sam jedan slučaj gdje su jednoj junici živog odrezali glavu. Na drugom pak mjestu pekli su jedno živo tele na vatri upaljene kuće.

Navađam broj i način, na koji su pojedini ljudi ubijeni. Ubijeno je u ovom selu 17 slovi-
ma (sedamnaest) ljudi i žena. Sve lješine su sakupljene i u redu sahranjene.

Umoreni ljudi:

ubijeni iz puške:

- 1) SMOLJANOVIĆ BOGOLJUB, star 53 god.
- 2) JOSO RADMILOVIĆ, star 61 god.
- 3) MARIN VLADIMIR, star 62 god.
- 4) MILKO ROŽIĆ, star 60 god.
- 5) RAJAKOVIĆ MILKA, stara 90 god.
- 6) MILKA OSTOJIC, stara 53 god.
- 7) ĐURO ŠTABI, star 45 god.

poklani i mučeni:

- 1) ROŽIĆ LJUBA, stara 80 god.
- 2) MILEK POTURICA, star 70 god.
- 3) NARANĐA POTURICA, stara 59 god.
- 4) VASO KOSTADINOVIĆ, star 36 god.
- 5) MILKA KOSTADINOVIĆ, stara 31 god.
- 6) MARIJA UDOVIĆ, stara 30 god.
- 7) BRNICA LUKA, star 70 god.
- 8) BRNICA JULA, stara 66 god.
- 9) MILKA OSTOJIC, stara 38 god.
- 10) BRATELJEVIĆ PROKO, star 60 god.

Otjerani:

VITANOVIĆ PETAR,
DŽEPINA JANKO i
BRATELJEVIĆ PERO.

Ukupno ubijenih i poklanih i otjeranih 20 ljudi.
Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Podatke prikupio:
Bosančić Vlado
Tehnički K. K. P.

Unatoč zastrašujućem ustaškom teroru, a svakako upravo i zbog njega, provedenog po selima i gradu Koprivnici, sve veći broj građana Koprivnice i okolnih sela odlazi u partizanske redove, a ustaše i njihovi saveznici, seoska milicija i bijela garda, pritjerani su u veća podravska sela i grad Koprivnicu. Ustaše, odnosno »Crna legija«, pojačavaju utvrde oko grada Koprivnice, opasuju grad žicom u koju propuštaju električnu struju. Koliko im je značajna Koprivnica, potvrđuje i boravak Ante Pavelića na svoj imendan 13. lipnja 1944. godine u Koprivnici. Bio je svečano dočekan, a ponašao se tako kao da je »NDH« u najvećem usponu, a ne pred rasulom. Ustaška štampa i propaganda dala je ogroman publicitet tom boravku, no ni takve manifestacije nisu više mogle pokolebati građanstvo ovog kraja, što dokazuje i sve više izravnih napada na ustaše u obližnjoj okolini i samom gradu Koprivnici.

MGK Inv. br. 235

O G L A S

Dana 5. ožujka o. g. oko 20 sati u Svilarskoj ulici u neposrednoj blizini bivšeg židovskog templja po nepoznatom zločincu — partizanu, napadnut je ustaša Martin Nemeč i na Jegan (njega) ispaljeno par naboja iz samokresa, od kojega ga je jedan pogodio u lijevu ruku.

Oglasom od 21. veljače o. g. zapriječeno je, da ako se dogodi ponovni slučaj nasilja ili zločina (atentata) na bilo kojeg ustašu ili ispravnog građanina N. D. H., na području vojnih pothvata ovog zdruge da će se radi toga strijeljati 50 partizana, koji su uhvaćeni u borbi prilikom pothvata ili dokazano redarstveno sumnjivih komunista.

Radi ovoga pokušaja ubistva ustaše Martina Nemca, a obzirom da je isti samo ranjen, strijeljat će se danas u 15 sati 10 partizana uhvaćenih za vrijeme pothvata u borbi sa oružjem, a koji nemaju ni jednog uslova, da bi potpali pod Poglavnikovu Amnestiju od 26. siječnja 1944 god. i to oni, koji su djelatno sudjelovali u borbi sa oružjem i pljački protiv hrvatskog naroda te nanosili tolike štete na rušenju pruga, bolnica, škola i drugih javnih zgrada vlasništva hrvatskog naroda, a što sve snosi na svojim leđima hrvatski narod, a ponajviše seljački.

Ponovno se upozoravaju i pozivaju odmetnici i njihovi suradivači bilo u gradu ili selima, da se povrate mirnome životu, te prestanu sa zlodjelima i zločinima i prijave vlastima sve svoje dosadašnje čine, te da se tako koriste blagom i očinskom Poglavnikovom Amnestijom od 26. siječnja 1944. godine.

U ponovljenom slučaju nasilja ili zločina bilo na živote pojedinaca ili njihove imetke, stri-

Mira Doleneč-Bano iz Koprivnice, član SKOJ-a, ubijena od ustaša u Koprivnici 1944. godine

jeljat će se, ili prema posebnom slučaju i vješati, javno od 10 do 100 odmetnika uhvaćenih u borbi ili od onih redarstveno dokazano sumnjivih komunista ili njihovih suradivača bilo iz grada ili okoline, a za svaki pojedini slučaj nasilja ili zločina.

Kazna smrti strijeljanjem izvršena je danas u 15 sati.

Uko. 28—1944.

U Koprivnici 16. ožujka 1944.

Zapovjednik V. zdruge i sudbeni glavar
Ustaški dopukovnik P. T. B.
R. BOBAN

MGK. INV. BR. 223

STOŽER V. USTAŠKOG STAJAČEG ZDRUGA
ZAPOVJEDNI SKUP

Broj: 342/II

U Koprivnici, dne 26. lipnja 1944. godine

O G L A S

Dragutin Lukić pok. Nikole, poštanski činovnik iz Koprivnice poslao je neustanovljenog dana, ali nedvojbeno u mjesecu lipnju o. g. jedan

Marica Prvčić iz Koprivnice, član Kotarskog komiteta SKOJ-a Koprivnica, zaklana na ciglani 1944. godine

izvještaj iz Koprivnice jednom vodećem partizanu, koji je također iz Koprivnice i koji je pristupio u djelatne partizanske redove čim su partizani došli u Koprivnicu a nalazi se i danas u njihovim redovima. Da je izvještaj (izvijesće) u istinu poslato dokazano je uhvaćenim pismom upravljanim na Dragutina Lukića po tom istom partizanu sa nadnevkom od 24. lipnja 1944. godine.

Radi toga Dragutin Lukić ima se danas 26. lipnja 1944. g. u sati javno objesiti na trgu u Koprivnici.

Zapovjednik V. Ustaškog zdruga
Ustaški dopukovnik P. T. B. (R. Boban)
BOBAN v. r.

MGK INV. BR. 224

Ratni sud V. Ustaškog Stajačeg
Struga

Broj 366-1944

KOPRIVNICA, dne 30. lipnja 194. godine

O G L A S

Dana 28. lipnja o. g. oko 6 sati ujutro napadnuta su četvorica Ustaša koji su se vozili na dva motocikla kod sela Subotice iz zasjede te su tom prilikom uhvaćeni vojnici Vladimir

Grgić i Stjepan Dukarić te mučeni na najzvjerski način, a što se je ustanovilo na naknadno pronađenom Vladimiru Grgiću kojemu je bila guljena koža na glavi, rezan nos i uši, vađeno oko i odsječena ruka prije nego je izdahnuo.

Prolazak motociklista prokazale su nepoznate ali utvrđeno preostalom dvojicom živih da su građanske osobe.

Radi toga, a savezno prijašnjim oglasima i u njima zapriečenim mjerama ima se strijeljati 28 osoba za koje je provedenim izvidima dokazano da su ili djelatno bili u partizanskim redovima, ili s njima surađivali ili vršili promičbu, ili prikrivali vatreno oružje i unatoč Poglavnikove Amnestije od 26. siečnja 1944 g. kojom se nisu koristili.

Kazna smrti izvršena je 30. lipnja u 21 sat.
Sudbeni glavar:

Ust. dopukovnik P. T. B. (Raf. Boban)
BOBAN v. r.

U nedostatku dokumenata i vjerodostojnih podataka o zločinima ustaške milicije i bijele garde, koje su počinili u selima Podravine, navodim samo jedan primjer njihove zločinačke djelatnosti, počinjen krajem 1944. godine u Novigradu Podravskom. Jedne jesenske noći 1944. godine, Čekada na čelu bijele garde i domaće ustaše iz Novigrada, pohapsili su desetericu ljudi za čiju se pravu sudbinu nije znalo do konačnog oslobođenja. Nakon oslobođenja Novigrada pronađena je grobnica iza novigradskog groblja, izvršena ešumacija i u zajedničkoj grobnici pronađena izmrcvarena tijela deseterice ljudi:

1. Ljubić Đuro, star 63 godine,
2. Petroković Ivan, star 50 godina,
3. Avirović Jovo, star 46 godina,
4. Keceuš Đuro, star 31 godinu,
5. Godek Martin, star 40 godina,
6. Sabolić Josip, star 63 godine,
7. Ledinski Ivan, star 43 godine,
8. Hirjan Stjepan, star 43 godine,
9. Đinđić Jovo, star 49 godina,
10. Djaković Ivan, star 54 godine.

Istovremeno je odveden u Koprivnicu Martin Sučević i ubijen negdje na ciglani.

Ustaški teror je nastavljen i prilikom drugog napada partizana na Koprivnicu 13. listopada 1944. godine. Tom je prilikom pohapšeno preko 100 građana i zatvoreno u jevrejsku sinagogu. Oni su trebali biti likvidirani u slučaju da grad padne, odnosno bude oslobođen. Budući da Koprivnica nije oslobođena, taoci su pušteni i tako srećom ostali živi. Pred sam kraj rata, 16. veljače 1945. godine kada je u strahovitoj eksploziji srušena pučka škola (služila ustašama kao kasarna), ustaše masovno vješaju građane Podravine u centru grada i drveću gradskog parka. Tada su obješene dvadeset i dvije osobe pretežno iz Jagnjedovca.

Broj ubijenih, obješenih i zaklanih u razdoblju 1944-45 godine nije moguće dokazati, ali

prema postojećim dokumentima može se tvrditi da je tada izgubilo živote više od tristo građana iz okolnih sela i grada Koprivnice. Eshumacija žrtava ustaškog i fašističkog terora izvršena je nakon oslobođenja grada Koprivnice u svibnju i listopadu 1945. godine. Tada je pronađeno 176 izmrcvarenih tijela žrtava, dok mnoge nisu nikad pronađene po jarugama gradske ciglane, Danice i drugim mjestima za koje ni danas ne znamo.

BILJEŠKE

¹ »Nezavisna Država Hrvatska«, ustaška tvorevina, stvorena je u travanjskom ratu 1941. godine uz pomoć Trećeg Reicha i fašističke Italije, u kontekstu događaja za realizaciju okupacije, te razbijanje Jugoslavije. Proglašena je 10. travnja 1941. god. (proglasio Slavko Kvaternik), kao završni čin kratkotrajnog rata između sila Osovine i Kraljevine Jugoslavije.

² Sabirni koncentracijski logor na Danici kod Koprivnice je osnovan u drugoj polovici travnja 1941. godine. Kroz njega je prošlo nešto više od 5600 logoraša s područja bivše »NDH«. Logor je ukinut u jesen 1942. godine. Vidi Podravski zbornik 1975. godine, Franjo Horvatić: »Logor Danica u Koprivnici«, str. 43.

³ Ratni zločinac Rafael Boban je naslijedio zapovjedništvo nad »Crnom legijom«, poslije smrti njenog prvog zapovjednika Jure Francetića. Sudbina nepoznata.

⁴ U vezi ovog propagandnog napisa, vidi podatke u Podravskom zborniku 1979. godine, Franjo Horvatić: »Leci i plakati oslobođene Koprivnice«, str. 48 i napis Dragutina Felsetara: »Prilozi za povijest Koprivničke gimnazije od 1906. do 1945. godine«, str. 88 i 89 — »Drugarski poziv srednjoškolske omladine Koprivnice«.

⁵ Dr. Ante Pavelić, ustaški poglavnik, vođa i ideolog ustaškog pokreta u inozemstvu između dva rata. Poslije 10. travnja 1941. godine, određen od strane fašističke Italije i hitlerovske Njemačke za vrhovnog vođu »NDH«.

Izvori i literatura:

1. Dokumentacija MGK, ustaški dokumenti,
2. Fikreta Jelić-Butić: »Ustaše i NDH«,
3. Bogdan Krizman: »Pavelić i ustaše«,
4. Sonja Kolar, Rudolf Filipčić: »Novigrad i njegova okolica«, MGK 1968. godine,
5. Podravski zbornik 1975. godine,
6. Podravski zbornik 1978. godine,
7. Podravski zbornik 1979. godine,
8. Ante Dobrila-Pepo: »Koprivnica u NOB«, rukopis, knjiga dokumenata broj 4.